

İNSANLIĞA İYİLİK, MERHAMET VE ADALET TEMELLİ YAKLAŞIM

el-Hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l evvelîne ve'l-âhirîn tâce ruûsinâ ve tabîbi kulûbinâ ve üs-vetine'l-haseneti Muhammedini'l-Mustafâ ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.

Emmâ ba'd.

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve âlihî ve sellem ve şerre'l-ümûri mühdesâtühâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sahi-behâ fi'n-nâr ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

ثَلَاثٌ مِنْ كُنُوزِ الْبِرِّ: إِخْفَاءُ الصَّدَقَةِ، وَكِتْمَانُ
الْمُصِيبَةِ، وَكِتْمَانُ الشَّكْوَى. يَقُولُ اللهُ تَعَالَى: «إِذَا
ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِبَلَاءٍ فَصَبْرٌ لَمْ يَشْكُنِي إِلَى عَوَادِهِ،
ثُمَّ أَبْرَأْتُهُ، أَبَدَلْتُهُ لَحْمًا خَيْرًا مِنْ لَحْمِهِ، وَدَمًا خَيْرًا

مِنْ دَمِهِ؛ وَإِنْ أَرْسَلْتُهُ أَرْسَلْتُهُ وَلَا ذَنْبَ عَلَيْهِ، وَإِنْ

تَوَفَّيْتُهُ تَوَفَّيْتُهُ إِلَى رَحْمَتِي

Selâsün min künûzi'l-birri ihvâü's-sadakati ve kitmânü'l-musîbeti ve kitmânü's-şekvâ yekûlu'llâhu teâlâ iza'bteleytü abdî bi-belâin ve sabere ve lem yeşkunî ilâ uvvâdihî sümme ebra'tühû ebdeltühû lahmen hayran min lahmihî ve demen hayran min demihî ve in erseltühû erseltühû ve lâ zenbe aleyhi ve in teveffeytühû teveffeytühû ilâ rahmetî.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

“Üç şey iyiliğin hazinelerindedir. Birincisi, yaptığı hayrı, sadakayı gizlemek. İkincisi, kendisine gelen musibeti saklamak. Üçüncüsü de şikâyet etmemek. Allahu Teâlâ hazretleri buyurur ki; ‘ben bir kulumu bir bela ile hastalıkla, müptela kıldığım zaman o kulum da sabrederse, kendisini ziyarete gelenlere beni şikâyet etmezse, sonra o hastalıktan onu kurtarırsam, onun etlerini evvelki etlerinden daha hayırlı etler, kanını da eski kanından daha hayırlı bir kan hâline getiri-

rim. Eğer o hastalıktan geriye, -dünya hayatına müsaade edersem- döndürürsem hiç günahı kalmamış olarak döndürürüm. Eğer o hastalıktan dolayı onun canını alırsam, öldürürsem, rahmetime daldırıyorum, rahmetime mazhar olur.’”

Aziz, muhterem ve sevgili kardeşlerim!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selâmı, rahmeti ve bereketi dünyada ve âhirette üzerinize olsun. Mevlâmız sizi hem bu dünyada hem âhirette bahtiyar eylesin. İki cihan saadetine nâil eylesin.

Sözlerin en şerefli, en kıymetlisi, en güzeli Allah’ın kelamıdır; *celle celaluhu ve amme nevâlühû ve lâ ilâhe ğayrüh*. Hepimizin Kur’ân-ı Kerîm’i mümkün olan en dikkatli ve kuvvetli bir şekilde öğrenmeye, ezberlemeye, Kur’ân-ı Kerîm’e aşına olmaya, Kur’ân-ı Kerîm’in ehli olmaya çalışmamız gerekiyor.

O Hâlıkımız’ın sözü, Yaradanımız’ın, âlemlerin Rabbinin hitabı, vahyi.

Beşer sözlerinin de en güzeli, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in

hadîs-i şerîfleridir.

Allahu Teâlâ hazretleri Peygamber Efendimiz'e Kur'ân-ı Kerîm'le beraber bir de muhteşem ve muazzam bir kabiliyet ihsan eylemiş ki o ümmî peygamber, bir mektepten bir hocadan okumamış o ümmî peygamber, bütün alimlerin karşısında dik çöktüğü, hayret ettiği, hayran kaldığı muhteşem bir ilim ve maarif hazinesi olmuş ve sözleriyle dünyamızın, âhiretimizin her meselesine ışık tutmuştur.

Onun için hadîs-i şerîfleri bizim rehberimizdir, şifamızdır, dertlerimizin ilacıdır, devasıdır. Beşer sözlerinin en güzeli, en kıymetlisi, en doğrusu Resûlullah'ın sözüdür.

Ve yolların en güzeli de Peygamber Efendimiz'in tutturmuş olduğu, göstermiş olduğu, çağırmış olduğu yoldur. O yoldan gidenlere ne mutlu! Sünnete aykırı yollara sapanlara ne yazık! Çünkü sünnetin zıttı bid'attir, sünnetle hareket etmeyen insanlar ibadet ediyorum sansalar bile hayır işliyorum sansalar bile sünnete uygun olmayan işler bid'atler de dalâlettir.

“Her dalâlet ve sahibi cehenneme düşe-

cektir, cehennemde yanacaktır, cehennemdedir.” diye Peygamber Efendimiz ihtar etmiştir, ihbar eylemiştir.

Binâenaleyh bizim iyi bir müslüman olmak için sımsıkı Kur’ân-ı Kerîm’e ve var gücümüzle Peygamber Efendimiz’in sünnetine sarılmamız gerekmektedir. En güzel Müslümanlık, evliyâlık yolu budur.

Onun için hepimizin, Resûlullah’ın sünnet-i seniyyesini öğrenmek hususunda azami gayret göstermemiz gerekiyor.

Ve bizim tekkemizin de ders kitabı, Resûlullah’ın hadîs-i şerîfleridir. Elhamdülillah ki -hani tarikatle şeriat arasını ayırmak isteyenler doğru yol nasıl olurmuş görsünler-tarikatimizin yolu şeriattir ve sünnet-i seniyye-i nebeviyyedir. Bid’atlerden uzak durmak, bid’atlerle savaşmak şiarımızdır.

Onun için İstanbul’da hadîs-i şerîfleri okuyoruz, gittiğimiz yerde hadîs-i şerîfler okuyoruz. Burada da... Burası da bizim eski şehrimizdir, emekli olmadan önce oturduğumuz beldedir, burada da haftada bir hadis dersi yapıyorduk. Şimdi İstanbul’dan Ankara’ya nasip olup da geldikçe, fırsat oldukça

bu dersleri yapıyoruz.

Ama bizim sözümüz, ricamız şudur:

Her hafta perşembe akşamı burası böyle dolmalı ve kardeşlerimiz Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini dinlemelidir. Hocaları ayarlamak bizdendir. Ama yeter ki cemaat teşrif buyursun, gelsin, bu hadisleri takip etsin.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadisleri çok kıymetlidir ve der-yalar gibidir. Yüzlerce cilt tutacak miktardadır. Ömrü boyunca söylediği sözleri can kulağıyla dinleyen râviler bize nakletmişlerdir.

Geçen gün İbn Şahin *rahmetullahi aleyh* isimli bir alimin hayatını okuyordum, hayretler içinde kaldım. Kur'ân-ı Kerîm tefsiri üzerine bir eser yazmış; bin cüz. Cüz ne miktardadır, kaç sayfadır bilmiyoruz ama bin cüz herhalde en aşağı bir forma olsa -düşünün ki bin rakamı- kolay kolay ne okunur, ne söylenir, ne yazılır. Bin tane *kulhuvallah* oku desek bayağı zaman geçer. Halbuki bu bin cüz.

Hadîs-i şerîfe dair bir eser yazmış; bin beş yüz cüz.

Maşaallah! Çok hoşuma gitti. O zatı biraz araştıralım, öğrenelim de eserlerini de arayıp bulalım diye arkadaşlarıma rica ettim. Arıyorlar, bir şeyler de getirdiler.

Şimdi bizim bu kitabımızı Hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi yazmış ve demiş ki;

“Tekkede bu kitabı okuyun. Bu kitabı okuyup bitirince tekrar başına geçin, tekrar okuyun, tekrar okuyun. Bunu bir kere okusanız kısa zamanda hakikatli bir alim olursunuz.” buyurmuş.

Ne kadar güzel! Gümüşhaneli Hocamız bizleri Efendimiz’in hadîs-i şerîflerine sevk ediyor.

Şu mübarek Cuma akşamında, bu mübarek hadîs-i şerîflere başlamadan önce başta Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in rûh-i pâkine bizlerden âciz, nâçiz muhibleri, ümmetleri olarak bir hediye olsun diye ve onun yanı sıra bütün enbiyâ ve mürselînin ve hepsinin âlinin, ashâbının, etbâının, ve hâsseten Peygamber Efendimiz’in ashâbının, ezvâcının, evlâdının, etbâının, ihvânının, ahbâbının, hulefâsının ve

verese-i nebî olan ulemâ-i muhakkikîn ve mürşidîn-i kâmilîn sâdât ve meşâyih-i turuk-u âliyemizin cümlesinin ruhları için, ve bu kitabı yazan şeyhimiz Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi hazretlerinin ruhu için, ve kendisinden feyz alıp yetiştiğimiz muhterem hocamız, sevgili büyüğümüz Muhammed Zahid-i Bursevî hazretlerinin ruhu için, bir de yaşadığımız, oturduğumuz, şu vaazı verdiği beldemizin medâr-ı iftihârı olan Hacı Bayram-ı Velî Efendimiz'in ruhu için, arkadaki tepelerden birisinde türbesi bulunan Hüseyin Gazi hazretlerinin ruhu için ve Ankara'dan gelmiş geçmiş ve burada medfun bulunan evliyâullah ve salihlerin ve bu beldele-ri fetheden şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin ruhları için ve şu toplantıya otobüslerle, minibüslerle, taksilerle, uzaklardan, yakınlardan, aşk ile şevk ile gelmiş olan siz kardeşlerimizin ki Allah mükâfatlarınızı kat kat ihsan eylesin, dünyada âhirette sizleri bahtiyar eylesin, bütün geçmişlerinizin ruhları şâd olsun diye, şu mübarek Cuma gecesinde onlar sizlerden, bizlerden boyunları bükük dua bekliyorlar, kabirleri nur dolsun, nurları ve sürurları ziyade olsun, kabirleri cennet bah-

çesine dönsün, makamları âlâ olsun diye, Allahu Teâlâ hazretleri biz yaşamakta olan, imtihanı devam etmekte olan mü'minlere de tevîkîni refîk eylesin, hidayet üzere bizleri dâim eylesin, nefse şeytana uydurmasın, dünyanın fâni, aldatıcı oyunlarında âhireti unutup yanlış yollara ayaklarımızı kaydırmamasın, saptırmamasın, mü'min-i kâmiller olarak yaşayalım, huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar varalım diye, bir *Fâtiha*, on bir *İhlâs-ı Şerîf* okuyalım, o mübareklerin ruhlarına gönderelim.

Bu hadis kitabımızın bir güzel tarafı da şudur ki hadisler alfabetik sırayla dizilmiştir.

Onun için bir hadis insanın ezberindeyse hemen başından, alfabetik sırasından bulması mümkün oluyor. İkinci bir güzel tarafını da ben vaazlarımda tespit ettim. Alfabetik olduğu için sistematik değil. Konu konu değil, ilk kelimesinin sıralanışına göre olduğu için vaaz esnasında mevzuu değişiyor, böylece gelen dinleyici kardeşlerimize, sizlere şöyle her çeşit yemeği olan bir bir sofraya sunmuş oluyoruz.

Sofraya sadece kuru ekmek koysalar,

“yiyin bakalım bunu, suyu da için, yallah” deseler, o da bir gıda. İnsan ekmekle beslenir ama çorbası, etli yemeği, sebzeli yemeği, salatası, bir de sonunda tatlısı olursa tam bir yemek oluyor. İşte onun gibi. Böyle çeşitli hadîs-i şerîfler olduğu için benim çok hoşuma gidiyor. Bilmiyorum herhalde siz de değişik konulardan bilgiler almış oluyorsunuz.

a. Üç Şey İyiliğin Hazineselerindendir

261. sayfanın üçüncü hadîs-i şerîfi:

Selâsün min künûzi'l-birri ihvâü's-sadakati ve kitmânü'l-musîbeti ve kitmânü'ş-şekvâ.

Hadîs-i şerîfin metnini demin okumuştuk. Bunu Enes *radiyallahu anh*'ten Taberânî ve İbn Asâkir rivayet etmişler. Gözümüzün nuru, başımızın tacı, rehberimiz, önderimiz, peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

Üç şey iyiliğin hazinelerindendir. Üç şey *birr ü takvâ*'nın hazinesidir. *Birr* kelimesi iki 'r' ile b, i, r, r; *birrün, birr*. “İyilik” demek.

İyilik ama “Allah'ın emirlerini tutarak, Allah'ın yolunda salih bir müslüman olarak

yapılan iyilik” demek. Öyle sıradan bir iyilik değil. Allah’a mûtî olarak, Allah’ın rızasına uygun olarak iyilik yapmak mânasına geliyor.

İyi bir insana; “birr ü takvâ sahibi insan” diyoruz. “Hem Allah’tan korkuyor hem iyi bir insan, Allah’a mûtî; öyle çalışıyor.” diyoruz.

Anne ve babasına iyilik yapan, iyi evlatlık yapana da; *berren bi-vâlideyhi* derler. “Ana babasına karşı iyi evlatlık yapan kimse” mânasına. Ama *birr*, genel olarak herkese iyilik. Allah’ın rızasına uygun bir tarzda herkese iyilik yapmak.

İnsan “İyilik nedir? diye düşündüğü zaman, düşünmek, “işin felsefesini yapmak, tefekkür etmek” demek. İyiliğin ne olduğu tarif etmek lazım.

Nedir iyilik?

Çünkü iyiliği İngiliz başka bir şey sanıyor, Alman başka bir şey sanıyor, Japon başka bir şey sanıyor, Hintli başka bir şey sanıyor.

Nedir iyilik? İyilik nedir, kötülük nedir? Hangi şey iyidir, hangi şey kötüdür?

Biz “İçki içmek kötüdür, haramdır.” di-

yoruz; ötekisi içki içiyor, “İçki iyidir.” diyor. Hatta hıristiyanlar âdeta şaraba kutsallık vermişler, kilisenin bir sembolü yapmışlar.

Allah Allah!

Biz kötü diyoruz, polisler de kötü diyor. Yakaladığı zaman trafik kontrolünde; “Şu alete hoh de bakayım.” diyor. Hohladığı zaman alkol miktarı fazla mı yallah hapse.

Neden?

İçkili araba kullandın.

Niye?

İçkili kullandığı bir yere zaman çarpıyor, zarar oluyor. Sonunda zarar olan bir şey iyi olmaz.

Afyon, esrar nasıl içilir bilmem ama işte şuraya koyarmış, bir çeşidini koklarmış; -herhalde çeşidi var- kimisi yutuluyor, kimisi koklanıyor, kimisi sigaraya konuluyor galiba- Adam onu bulmak için deli divane oluyor, arıyor.

Onun için o iyi ama onu kullandıktan bir zaman sonra bir hâle geliyor ki adamı karyolaya bağlıyorlar, krizler geliyor, yazık oluyor.

Onu bildiği için herkes görüyor, acıyor; “Vah vah, bu adam mahvolmuş!” diyor. Artık ilaç da kâr etmiyor, tir tir titriyor, insanlıktan çıkıyor, sıhhati gidiyor.

Onun için “Afyonu, esrarı yasaklayalım.” diyorlar. “Şiddetli cezalar koyalım. İmalini yasaklayalım, naklini yasaklayalım, satışını yasaklayalım.” filan ve hakikaten bazı ülkelerde esrar kaçakçılarına çok büyük cezalar veriliyor.

Ne veriliyor?

Ölüm cezası veriliyor. Mesela Malezya. Malezya’dan geçeceksiniz, vize alınırken pasaportlara yazar; “Bakın bu ülkede afyon kaçakçılarına ölüm cezası verilir ha, haberi-niz olsun!”

Hacca umreye gideceksiniz, Suudi Arabistan’a gitmek için vize alıyorsunuz. Onlar da yazıyor; “Bakın Suudi Arabistan’a içki sokmak yasaktır, afyon sokmak yasaktır!”

Bugünkü gazetelerde yedi tane esrar kaçakçısının idamını okudum. Mart ayı içinde, işte sonuna yaklaştık, bugün otuzu, yirmi sekiz kişi idam edilmiş.

Demek ki orada da esrara karşı bir saplantı var; satış var ki satan var. Bana kilolarla getirse ben elimin tersiyle iterim, sen itersin.

Neden?

“Ben müslümanım, içmem.” deriz ama alışanlar istiyor. Hükümetler de en korkunç cezaları veriyor. Adamı öldürüyor.

İki tane Pakistanlı, bir tane Afganlı, bir tane Sudanlı, iki tane bilmem ne, dökümünü unuttum, kafası kesilmiş, öldürülmüş. Onu da televizyonda veriyorlar. Ötekiler de, başkaları da dehşet içinde kalıyor, ödü patlıyor, yapamıyor.

İyi şey nedir, kötü şey nedir?

Allah'ın emrettiği, sonuçları hayırlı olan, sonuçları faydalı olduğu için aklın da tasvip ettiği şeyler iyidir; Allah'ın yasak ettiği, sonucu itibariyle zararlı olan, aklın da bu sebepten olmasın bu diye istemediği şey de kötülüktür. İyiliğin tarifi böyle. Allah'ın rızasına uygun olacak; İngiliz'in rızasına uygun olmayacak, Amerikalının rızasına uygun olmayacak, Japon'un, Hintlinin rızasına uygun

olmayacak; Allah'ın rızasına uygun olacak. Sonucu da faydalı olacak.

İngiliz yapabilir, Amerikalı yapabilir, Fransız yapabilir, ama sonucu zararlıysa o şey kötüdür. Adamlar içiyorlar. Dinlerinde de yasak yok.

Ama ben Amerika'da duydum; 1930'lu senelerde Amerika resmen içkiyi yasaklamış. Biraz demokrat bir ülke, pratik bir ülke.

Diyorlar ki;

“Amerikalıların felsefesi pragmatizmdir. Her şeyi fayda zararla ölçülüyor, pragmatik felsefesi var.” Meşhur filozofları filan var. Bir şey sonunda fayda varsa yapılmalı, sonunda zarar varsa yapılmamalı. Pragmatik felsefeyle içkinin zararlı olduğunu bulmuş, 1930 küsurlu senelerde devletçe yasaklamışlar, tutturamamışlar.

Neden?

Çürük deriye dikiş tutmaz. Çürümüştü. El-hamdülillah İslâm sağlam, müslümanlar sağlam. İslâm ülkelerinde içkinin haramlığını kabul edip de bu kadar içki içmeyen insan varken, devletin aklı olsa -yok, yok; sağında

solunda, aşağısında yukarısında ara istersen-içki fabrikalarını kapatır.

“Zaten benim dinime göre de yasakmış, millet de istemiyor, şunu yasaklayayım da iş bitsin.” der ama öyle yapmıyor, Tekel’den içki üretimine devam ediyor, zararlı oluyor. Ölçülsün bakalım trafik kazalarının ne kadarı içkiden oldu, cinayetlerin ne kadarı içkiden oldu?

Adamı yakalıyorsun; “Sarhoştum, ne yaptığımı bilmiyordum.” diyor.

Ne yapacaksın? Bak üç kişiyi öldürdün işte! Ne yaptığını bilmiyordun ama bak üç kişi gitti işte, senin ne yaptığını bilmemen yüzünden hayatını kaybetti.

Öyle şey olur mu? Muzır olan, zararlı olan şeyin yaptırılmaması lazım.

Şimdi “Demokrasiyi getireceğiz.” diye dinimizin yasakladığı şeylerin hepsinin önünü açtılar.

Ne yaptılar?

Şeytanların hapsedildiği hücrelerin kapısını açtılar; şeytanlar dışarı fırladı, yılanlar dışarı fırladı, çıyanlar dışarı fırladı, mikrop-

lar dışarı fırladı. Şimdi temizlemeye çalışıyorlar. Hava alırsın! Zor temizlersin. Bu gi-dişle, bu kafayla zor alırsın tezkere. Hani askerden tezkere almak için de bir gayret lazım.

Ne olacak?

Aklını başına alacaksın. Nasıl afyonu yasaklıyorsun; o da ondan biraz daha az zararlı. Afyon da zararlı, içki de zararlı. Hadi içkiyi de yasakla.

“Yaygın!”

İstediği kadar yaygın olsun. İslâm bir şey kötü oldu mu yaygınsa bile onu meşru saymaz.

Ebû Bekir Sıddîk Efendimiz ne dedi?

“Sizin günah işleyenleriniz en kuvvetli insanlar bile olsa benim nazarımda en zayıfınızdır, sizinle uğraşırım. Mazlumlarınız, haklılarınız da en zayıf olsa bile benim nazarımda en şerefli, itibarlı insanlar gibidir; onlar için herkesle mücadele ederim.” dedi.

“Bir kabile zekâtını vermezse onunla çarpışırım, harp ederim.” dedi.

Dediler ki;

“Biz zekât vermeyelim, namaz kılalım.”

“Olmaz! Resûlullah zamanında, Resûlullah’ın emrettiği neleri yapıyorsanız yapacaksınız. Yapmaktan vazgeçer dönerseniz çarpışırım.” dedi.

İslâm’da öyle kişiye bakılmaz. Bu İslâm terbiyesi tutmuşken ne bozuyorsun be adam! Pandoranın kutusunu niye açıyorsun? Adamların öyle abuk sabuk bir de efsaneleri var!

İyilik...

İyilik ama iyilik dediğimiz şey nedir?

İyilik dediğimiz şey, Allah’ın rızasına uygun, sonunda hayır çıkacak olan şeydir. Kur’ân-ı Kerîm’de anlatılan şeydir, hadîs-i şerîflerde anlatılan şeydir.

Sünnet iyi midir, kötü müdür?

Kan çıkıyor; fırt kesiyorsun, cırt kan çıkıyor.

İyi.

Neden?

Peygamber Efendimiz sünneti tavsiye

ediyor. İyidir, hakikaten de sonucunda iyi oluyor, çünkü mikrop olmuyor, iltihap olmuyor, pislik olmuyor, pasaklılık olmuyor. Oradan oraya kadından erkeğe, erkekten kadına nakli olmuyor; iyi. Ameliyat oluyorsun, safra kesende taş var; doktorlar yatırıyorlar, cart karnını kesiyorlar, taşı çıkarıyorlar.

İyi mi, kötü mü?

İyi, sonuç itibariyle vücudun kurtuluyor, karaciğerin kurtuluyor. Netice itibariyle sıhhat buluyorsun; iyi.

Afyon...

“Hele bir çek hocam, aman ne güzel hayaller görüyorsun, filmler görüyorsun, havalarda uçuyorsun, bilmem ne?”

Sonucu itibariyle kötü. O anda tatlı, sonucu kötü. Onun için olmaması lazım. Evet işte iyiliğin ölçüsü bizim için budur.

Bir arkadaşımızla bir hacı teyzeye ev almaya gittik de evin sahibi adam orada -bizi de sakallı görünce din düşmanlığı depreşti-bize faizi methetmeye başladı. Biz de “Bak faizin ekonomiye şöyle zararı vardır, böyle zararı vardır.” filan diye söylerken, bizim

arkadaşlardan bir tanesi dedi ki; “Bu benim inancımdır. Bu konuda senin sözünü de dinlemek istemiyorum.” dedi, sözü ağızına tıktı-verdi.

Tamam, bizim inancımız bu, böyle. İçki haram, zina haram, namahreme bakmak haram, başkasının malını nâhak yere yemek haram, aldatmak haram. Elhamdülillah. Ne kadar güzel! Biraz efe olmalı insan. Kabadayı olmalı.

“Bu benim inancım ve böyle; var mı bir diyeceğın?”

“Utanırım.”

Niye utanacaksın, Allah’ın yolunda utanılır mı?

“Ne derler?”

Ne derlerse desinlar, Allah ne diyor, sen ona bak.

Allah sever mi, sevmez mi? Yaptığın işi Allah sever mi?

Sever, yap!

Yaptığın işi Allah sevmez, insanlar çok memnun olur, alkışlar; onu yapma. İsteddiği

kadar alkışlasın. Âhirette onların sana faydası olacak mı? Mahkeme-i Kübra'da faydası olacak mı? Cehenneme düşerken onlar seni kurtarabilecek mi? Kimsenin kimseye faydası olmayacak, o zaman herkes kendi başının çaresine düşecek.

Onun için Allah'ın rızası esastır.

Evet, bu kadar açıklamadan sonra sözü söyleyelim, Efendimiz'in hadisini açıklayalım:

Üç şey iyiliğin hazinesidir, hazinelerindedir. İyilik oradan kaynaklanıyor. İyi insanın sıfatı bunlar:

Birincisi; *ihvâü's-sadakati*, yaptığı hayrı, sadakayı gizlemek.

Evet, mü'min yaptığı ibadeti, hayrı, hasenâtı Allah rızası için yapar, başkasının bilmesine lüzum yok, görmesine lüzum yok, alkışlamasına lüzum yok, "aferin" demesine lüzum yok, "vay be" demesine lüzum yok, reklamına lüzum yok. Allah rızası için yapar, gizlice yapar, kimse duymaz.

Şöyle yanından geçerken adama "merhaba" der, elini sıkıyor gibi yapar geçer, gi-

der. Adam bir bakar ki avucuna bir milyon lira koymuş. Hay Allah razı olsun! Sonradan fark eder. Çaktırmadan, belli etmeden, yavaşcaık.

Neden?

Allah rızası için yapıyor, başkasının bilmesi önemli değil. Birisi bu:

Sadakanın, hayrın, hasenâtın gizli olması, Allah rızası için olması.

Neden?

Bu gösteriş için olursa riya olur, makbul olmaz da ondan. Her şey Allah rızası için olacak. “Başkaları beğensin.” diye yapılmaz.

b. Musibetin Söylenmemesi

İkincisi; *ve kitmânü’l-musîbeti*, kendisine gelen musibeti de saklaması, ketmetmesi, söylememesi. Başına bir dert gelmiş, sıkıntı gelmiş, hiç belli etmiyor, çaktırmıyor.

Bu neden?

Bu da mertlikten, neden olacak? Mert adam da ondan.

Musibet nereden geliyor?

Allah yazmış, ondan geliyor. Başkasına

onu açmıyor, söylemiyor. Söylemedi mi sabırdan sevap alacaktı, söylediği zaman sevabı kaçar. Sabrediyor, sevap alıyor. Hem de kadere rızadan olur.

İnsan musibete neden tahammül eder?

Kadere razı olduğu için. “Eh, bu da benim kaderim” der, razı olur.

Kadının birisini kışkırtmışlar, çok güzel bir kadıymış, herkesin hayran kaldığı bir kadın. Kocasını da çok çirkinmiş. Kader işte, evlenmişler. Birisi kadının yanına girmiş demiş ki;

“Yahu sen ne kadar güzelsin, kocanı ne kadar çirkin!”

Demek ki kadının sadece yüzü, vücudu güzel değil, aklı da, ahlâkı da güzel. Boynunu bükmüş, gayet ciddi demiş ki;

“Demek ki onun Allah indinde makbul bir güzel ameli varmış ki Allah beni ona mükâfât olarak nasip etti.”

Bak nasıl ağzını kapattırmış, susturmuş. “Allah seviyor. Onun için öyle nasip etmiş!”

Evet, insan biraz mert olacak, feryat

etmeyecek. “Musibet geldi.” diye bangır bangır bağırmayacak, ah vah etmeyecek, dişini sıkacak. Metin olacak, dayanıklı olacak. Müslüman biraz dayanıklıdır. Biraz değil tam dayanıklıdır. Müslüman dayanıklı olur. İkincisi de bu.

Yaptığı hayrı, hasenatı gizli yapıyor, bu da tevazuundan, ihlasından. Başına bir musibet gelmişse kimseye söylemiyor, bu da mertliğinden, kadere rıza göstermesinden. Bu da güzel bir huy. İşte müslüman böyle güzel huylu bir insandır.

Üçüncüsü, *ve kitmânu’ş-şekvâ*, şikâyet etmemesi.

Şekvâ Arapçada iki mânaya gelir. Bir; bir insanı gidip birisine şikâyet edersin. Komşunu karakola şikâyet ettin.

Niye?

“Gece saat ikiden, üçten sonra, on ikiden sonra radyoyu sonuna kadar açıyor, gece bizi uyutmuyor, şikâyetçiyim.” bir dilekçe verirsin, şikâyet edersin. *Şekvâ*, bir bu.

Bir de Arapçada hastalık mânasına gelir.

Onun için bir kimse doktora gittiği za-

man doktor sorar:

Ve mâ teşteki? “Şikâyetin ne, hastalığın ne?” Araplar bunu o mânaya kullanır.

İnsan hastalığı da saklayacak. Başına herhangi bir musibet gelir, Karadeniz’de gemileri batar, tarlada harmanı yanar, çocuğuna bir hal gelir, ticaretinde bir sarsılma olur, alacaklısından alacağı parasını alamaz ama mert, kendisini darmadağın dağıtmıyor, sağlam duruyor.

Bir de hastalık olabilir; hastalığını da belli etmiyor, söylemiyor.

Yekûlu’llâhu Teâlâ. “Peygamber Efendimiz bu üç şeyi saydıktan sonra; ‘Allahu Teâlâ hazretleri buyurur ki’ diyor.” *İze’bteleytü abdî bi-belâin ve sabera ve lem yeşkunî ilâ uvvâdihî sümme ebra’tühû ebdeltühû lahmen hayran min lahmihî.* “Ben bir kulumu bir bela ile hastalık ile müptela kıldığım zaman.” *Ve sabere.* “O kulum da sabrederse.” *Ve lem yeşkunî ilâ uvvâdihî.* “Kendisini ziyarete gelenlere beni şikâyet etmezse.”

Hastalanır yatar, duyarlar, tanıdıkları,

eşi dostu gelirler, “geçmiş olsun” derler. Çiçek, buket, bilmem şekerle hasta ziyareti-
ne gelirler.

Ne oldu?

“Aman efendim, şöyle oldu da böyle kaldı da; bir sürü şikâyet.”

Hasta böyle yapmayacak.

Neden?

Bak Allahu Teâlâ hazretleri ne buyurur-
muş:

Ben bir kulumu bir belaya müptela kılar-
sam, bir hastalığa düşürürsem, o da sabre-
derse ve beni kendisini ziyaret edenlere
şikâyet etmezse -şöyle hasta oldum, böyle
uyuyamadım, öyle ağrıyor ki sırtım parçala-
nıyor, bilmem ne demezse, şikâyet etmezse.
Ama aslında bir hastalık var.

Sümme ebre'tühû. “Sonra o hastalıktan
onu kurtarırsam, berî olursa, sıhhatlenirse.”
Ebdeltühû lahmen hayran min lahmihî.
“Onun etlerini evvelki etlerinden daha hayır-
lı etler hâline getiririm.”

Hastalandı, zayıfladı, süzüldü, bir deri

bir kemik kaldı, olsun. Etleri gitti ama etlerini daha hayırlı bir etle değiştiririm.

Ve demen hayran min demihî. “Kanını da eski kanından daha hayırlı bir kan hâline getiririm.” *Ve in erseltühû ve lâ zenbe aleyh.* “Eğer o hastalıktan, o amansız hastalıktan geriye dünya hayatına müsaade edersem, döndürürsem, hiç günahı kalmamış olarak döndürürüm.”

Hastalıktan kurtuldu mu bir insan, oh hiç günahı kalmamış, Allah bütün günahlarını silmiş olarak gönderiyor.

Ve in teveffeytühû ilâ rahmetî. “Eğer ölümünü murad edersem, o hastalıktan dolayı onun canını alırsam, öldürürsem onu rahmetime daldırırım.”

Öldürürüm ama rahmetine erdiririm. Ölürse rahmetime mazhar olur, kalırsa günahları silinmiş ve mağfur, günahsız bir kul hâline gelmiş olur.

Demek ki hastalığın müslüman için iki ihtimali var, iki güzel sonucu var:

Ya Allah hiç günahlarını kalmayacak şekilde günahlarını siler, ya da ölürse rahmeti-

ne erdirir, rahmet ettiği kullarından eyler, cennetlik eder.

Ama ne Őartla?

Hasta kendisini ziyarete gelen kimselere Őikâyetçi olmayacak, Allah'ı Şikâyet etmeyecek.

“Şöyle hastalandım, böyle dert çektim, inim inim inledim, gece sabahlara kadar uyuyamadım.”

Sus be adam! Sevaplar kaçıyor. Sus da sevabın olsun.

Demek ki müslüman böyle olacakmış. Yaptığı hayrı gizlice yapacak; çünkü Allah bilsin, kâfi. Başına bir musibet gelirse musibete sabredek, kimseye söylemeyecek. Ve hastalanırsa hastalığına da sabredek, kendisini ziyarete gelenlere, Allah'ı Şikâyet eder tarzda yanıp yakılmayacak.

O zaman Allahu Teâlâ hazretleri ona, o sabreden kimseye daha hayırlı bir vücut verir, eti güzelleşir, kanı güzelleşir, daha hayırlı olur ve günahları silinmiş olur, ölürse de Allah'ın rahmetine gark olur, cennetlik olur, hastalığı sebebiyle kurtulur.

Muhterem kardeşlerim!

Bizim imanımız öyle kıymetli bir varlığı-mızdır ki bizim sırtımızı kimse yere getiremez.

Neden?

Öldürse şehit oluruz. Biz onu öldürsek gazi oluruz. Hastalansak, hastalıktan şifa bulsak, günahlarımız silinir. Hastalıktan ölsek cennetlik oluruz. Müslümanın sırtı yere gelmez.

Ne yapmamız lazım?

Güzel Müslümanlık yapmaya çalışmamız lazım; o kadar. Yoksa kimse bizim sırtımızı yere getiremez. Ruslar Çeçenleri öldürüyor, Sırp lar Müslüman Boşnakları öldürüyor, bilmem Cezayir ordusu Cezayir halkını öldürüyor. Ölen cennete gidiyor. Asıl felaket, kalıp da kâfir olmaktır.

Kâfir olana hiç acımayız da, Balkanların hepsi komünist oldu, kâfir oldu, Orta Asya komünist oldu, kâfir oldu, Afrika şöyle, memleketimizde yetişen insanların şu kadarı, bu kadar tahsil gördü ama dinini unuttu, imanını unuttu, kimisi ateist oldu, münkir

oldu, ayyaş oldu, sarhoş oldu. Buna üzölmüyoruz da bir yerde birisi biraz yaralansa, biraz kırmızı bir kan görsek ah vah ediyoruz, üzölüyoruz. Asıl üzölecek şey, imanın gitmesi.

Çünkü müslüman imanlı olduğu zaman ona dünyada, âhirette kimse zarar veremiyor.

Tabi bir de âyetlerde başka müjdeler var. Allah bir de müslümanı koruyor. Kendisine tevekkül edene yardım ediyor. Ummadığı yerden imdadına yetişiyor:

Yunanlılar bizim kardeşleri Uşak'ta camiye tıkmışlar, ellerinde ateş, yakacaklar. Herhalde ahşap cami miydi, neydi, o zaman betonarme camiler yok tabi. İstiklal Harbi zamanını düşünelim, beton nerede, çimento nerede yok. Kerpiçten, ahşaptan cami herhalde. Camiye tıkmışlar, hepsini cayır cayır yakacaklar. Yunanlı askerlerden bir tanesi, bir de laf söylemiş:

“Hadi gelsin de Allahınız sizi kurtarsın şimdi!” demiş.

Bak, din düşmanlığına bak, bir de edep-

sizliğine bak!

“Hadi gelsin sizi Allah’ınız kurtarsın!”

Bu söz, müthiş bir sözdür.

Allah’a karşı böyle bir sözü söyleyen ne olur?

Kapılar arkadan bir açılmış. Pat pat o tarafta, Türk askerleri. Bak, Allah nasıl kurtarıyor. Sen misin öyle diyen; gör bak, işte böyle kurtarıyor! Süngüyü yemiş.

Hani “Bazı sözler Allahu Teâlâ hazretlerinin gücüne gider.” derler. Bazı sözlere çok dikkat etmek lazım. Daha doğrusu insanın söylediği söze çok dikkat etmesi lazım.

Bak biz onların yanlış, sapık yolda olduğunu biliyoruz. Hıristiyan, sapık.

Neden?

Putu tapıyor, Hz. İsa’ya tapıyor. Hz. İsa’yı biz senden çok seviyoruz ama Hz. İsa’ya tapılmaz.

Ama Peygamber Efendimiz İslâm mücahitlerine diyor ki;

“Gittiğiniz yerde düşmanlarla çarpışırken kendi başında ibadet eden rahiplere do-

kunmayın.”

Peygamber Efendimiz’in nasihatine bak:

“Kadınlara, çocuklara dokunmayın. Ancak sizinle çarpışan adamlarla savaşın. Ağaçları, hurmaları yakmayın, bahçeleri, tarlaları tahrip etmeyin, hayvanlara zarar vermeyin.” diyor.

Müslüman niçin cihat eder?

“Allah’ın emri yerine gelsin.” diye.

c. Ermenilerin Hainliği

Ermeniler bize düşman. Bir Ermeni ile Kuveyt’te karşılaştık da konuştuk. Türkçe konuşuyoruz. Ben onu Türk sandım, meğer Ermeni’ymiş.

“Biz Süryani’yiz.” diyor.

O zaman “Ermeni” demek.

“Siz bizim babalarımızı kıtır kıtır kestiniz!” diyor.

“Yok,” dedim “Biz kesmedik. Kim demiş? Nereden çıktı? Biz kesmedik.”

“Yok, kestiniz!” diyor, işte biz de buraya geldik.

“Ne zaman kesmişler yahu?” dedim?

“Babalarımızı, dedelerimizi kesmişler!” dedi.

Ben boyuna soru soruyorum.

“Babalarınızın bizim memlekette ne işi varmış?” dedim, bu sefer.

Ona daha da kızdı. Asırlardır orada durmuşlar. Zaten benim istediğim de o. Sorularla tuzağa düşürmek istiyorum.

“Tamam, bizim dedelerimiz asırlarca sizin dedelerinizi kesmemişler de en sonunda niye kesmişler?” dedim, soruyu sordum.

Çuvalladı, ona cevap veremedi.

“Ne zamandan beri bizim memlekettesiniz?”

“Asırlardır” diyor; “yedi asır, sekiz asır, siz gelmeden önce.”

“Peki, Osmanlı İmparatorluğu iki yüz bin kişilik orduyla Avusturya’ya giderken, Kanuni Sultan Süleyman, Barbaros Hayreddin o kadar kuvvetliken, cihanı titretirken biz sizi niye kesmemişiz?” dedim, cevap veremedi.

“Bak,” dedim, “Ben sana cevabını vere-

yim. Ben bu sorunun cevabını biliyorum. Biz yedi asırdır belki daha fazladır bu diyarlardayız. Yedi asır boyunca biz buraya hakimken, size ses çıkarmadık, kilisenize dokunmadık, namusunuza dokunmadık, ticaretinize dokunmadık, askere almadık. Hudutlarda biz öldük, memleketi biz koruduk, siz ticaret yaptınız, zengin oldunuz. -Ankara'nın en güzel köşkleri Keçiören'de Ermeni köşkleridir; bahçeli, havuzlu, büyük katlı. Bazıları eski eser olarak oralarda duruyor.-

Ermeniler neden zenginledi?

Ticaret yaptı, rahatladı, malı birikti, mülkü birikti; çünkü savaşmadı. Biz size yedi asır bu kadar iyilik yaptık, sizden vezir yaptık, Marko Paşa Ermeni, sizden dışişleri bakanı yaptık, sizden memur yaptık, sizi saraya aldık, her türlü iyiliği gösterdik, komşuluğu gösterdik, 'komşu' dedik. Siz, biz kuvvetliken bizim nimetlerimizden istifade ettiniz. Yunanlı, Sırp, Rus bize saldırdığı zaman onlarla birlik oldunuz, fırsatı ganimet saydınız ve bizi kestiniz, katliam yaptınız, suikast yaptınız, padişahımıza bile Cuma namazından çıktığı zaman suikast yaptınız. İstan-

bul'da nice nice nice cinayetler işlediniz, gizli gizli, komite kordunuz, silahlandınız. Tahkim ettiniz. Ruslar Erzurum'a gelirken yol gösterdiniz, oralarda katliamlar yaptırđınız, köylüleri katlettiniz, topluca mahvettiniz. Böyle bir şeyi siz başlattınız. Ondan sonra da Allah bizim mazlumluğumuza acıdı, bize düşmanları dışarıya atmayı nasip etti. Biz de sizin yaptığınız katliamların hesabını sorduk. Ben de yapmadım da hani, dedelerimiz ondan yapmışlar." dedim.

Haklı mıyız?

"Haklısınız." dedirttim adama. Güzel konuştum, Allah güzel konuşmak nasip etti; "Haklısınız." dedirttim. Haklıyız çünkü biz kimseyi öldürmüyoruz, öldürmedik.

"Sen Yunanlısın." diye öldürmedik. "Sen Bulgar'sın." diye öldürmedik. "Sen Sırp'sın." diye öldürmedik. "Sen Ermeni'sin." diye öldürmedik. "Sen yahudisin." diye öldürmedik.

Endülüs'te hıristiyanlar öldürüyordu, beş yüz yıl önce bizim Barbaros Hayreddin ve donanması, gittiler, oralardan yahudileri aldılar, getirdiler, "biz sizi öldürmeyiz, yaşıyın burada" dedik. Katolikler, İspanya'da

kesiyordu biz onları kurtardık.

Bizim hâlimiz, huyumuz bu. Ama işte yeri gelince söylemek lazım, konuşmak lazım, anlatmak lazım.

Evet. Onun için elhamdülillah, bizim her şeyimiz dinimizin her emri güzel.

ثَلَاثٌ لَيْسَ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ فِيهِنَّ رُخْصَةٌ: بِرُّ
الْوَالِدَيْنِ مُسْلِمًا كَانَ أَوْ كَافِرًا، وَالْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ
لِمُسْلِمٍ كَانَ أَوْ كَافِرًا، وَأَدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى مُسْلِمٍ كَانَ
أَوْ كَافِرًا

Selâsün leyse li-ehadin mine'n-nâsi fîhinne ruhsatün birrû'l-vâlideyni müslimen kâne ev kâfiren ve'l-vefâü bi'l-ahdi li-müslimin kâne ev kâfiren ve edâü'l-emâneti ilâ müslimin kâne ev kâfiren. “Üç şey vardır ki insanlardan hiçbir kimseye, bu konularda; ‘Bunu yapmayabilirsiniz.’ diye bir müsaade verilmemiştir. Bir, anne babaya iyi evlatlık yapmak isterse. Anne babası ister müslüman olsun, isterse kâfir olsun evlat, anasına babasına müslümanca evlatlığını yapacak. Müslümana olsun, kâfire olsun, sözünde durmak,

ahdine vefalı olmak. Sahibi isterse müslüman olsun, isterse kâfir olsun, emaneti sahibine götürüp iade etmek, vermek.”

Bu hadîs-i şerîf, Hz. Ali Efendimiz *radiyallahu anh*'ten rivayet edilmiş.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Üç şey vardır ki insanlardan hiçbir kimseye bu konularda ‘Bunu yapmayabilirsiniz.’ diye bir müsaade verilmemiştir. Herkesin istisnasız bunları yapması lazım. Yapmamaya ruhsat yoktur. Herkes bunları yapacak.”

Üç konu...

Nedir?

Birrü'l-vâlideyni müslimen kâne ev kâfiren. “Annesi babası ister müslüman olsun, isterse kâfir olsun onlara iyi evlatlık yapmak.”

Evlat, anasına babasına müslümanca evlatlığını yapacak. Evlat müslüman oluyor, annesi babası kâfir.

Bu, günümüzde nasıl olur?

İngiliz gelir, müslüman olur; anası babası kâfir kalır.

Eskiden Peygamber Efendimiz'in zamanında nasıl oluyordu?

Evlat geliyordu, müslüman oluyordu, anası babası müslüman olmuyordu. Anne babaya iyilik, evladın vazifesidir; anası babası ister müslüman olsun, ister olmasın.

Rahmetli büyüklerimiz, annemiz babamız, ninelerimiz, dedelerimiz bize;

“İnsanın anası babası hıristiyansa kiliseye götürmek yok ama -günaha götürmeye müsaade yok- kiliseden sırtında taşıyacak eve getirecek. Kötürüm olsa götürmek yok ama getirmek var.” diye anlatırlardı.

İslâm'da anne babaya hürmet sonsuzdur.

Ben Münih'te gördüm. Arkadaşımızın dairesinin karşısında bir daire vardı, yaşlı bir kadın vardı. Kadıncağızı aldılar, düşkünler evine yatırıp verdiler, eşyalarını da dağıtıverdiler. Kirayı vermek çocuklarına zor geliyormuş. Düşkünler evine yatırıp vermişler. Evi, eşyaları dağıtıldı, yağmalandı. Kadın da düşkünler evine gitti.

Bizde nasıldır?

Bizde annemize babamıza ölünceye ka-

dar evde bakarız, hizmet ederiz. Elimizden geldiğince, duasını almaya çalışırız. Bak Müslümanlıkla Hıristiyanlığın farkı bu işte. Bizde böyle değil, onlarda öyle.

İnsanın annesi babası müslüman değilse evlat yine de onlara evlatlığını güzel yapacak.

d. Ana Babaya Hürmet Konusunda Yaşanmış Bir Olay

Başımdan geçen hadise vardır:

Bizim fakülteden bir talebem bana geldi;

“Sizinle bir şey konuşmak istiyorum.” dedi.

“Buyur.” dedim.

Sakallı bir çocuk.

“Babam beni evden kovdu. Defol, istemiyorum seni, senin gibi evlat olmaz olsun!” dedi.

“Niye? dedim.

“Benim müslüman olduğuma kızıyor! Sakallı, namazlı niyazlı olduğuma kızıyor.” dedi.

Demek ki zihniyeti itibariyle böyle bir insan.

“Şimdi ben ne yapayım?” dedi.

“Evinden kovulmuşsun, paraya ihtiyacın varsa, yardıma ihtiyacın varsa, evvela onu halledelim, yardım edelim.” dedim.

“Yok.” dedi, “Malî durumum iyi, paraya ihtiyacım yok. Peki ben ne yapayım?”

Şöyle bir düşündüm, elhamdülillah, Allah aklıma öyle getirdi:

“İslâm’da anneye babaya hürmetin haddi yoktur, sen babana bir mektup yaz. ‘Sevgili babacığım, ellerinden değil ayaklarından öperim, artık ne diyeceksen de, ben müslüman bir insanım, imanım dolayısıyla anne babaya hürmet etmek, hizmet etmek benim dinimin gereğidir. Ben size hizmet etmek istiyorum. Ama siz benim müslüman olduğuma kıızıyorsunuz. Beni imanımdan ayırmak istiyorsunuz. İmanımdan ayırma bahis konusu olduğu için olduğu zaman, Allah’ın tarafını tutarım, sizi dinlemem. Çünkü ben her şeyden önce Allah’ın kuluyum, Allah’ın benim üzerimdeki hakları çok çok daha

fazla. Onun için orada sizi dinlemem. Eğer beni Allahım'dan, dinimden, imanımdan ayırmak isterseniz, o olmaz. Ama müsaade edin serbest olayım. Ben dinimde, imanımda size hizmet etmek istiyorum.”

“Böyle bir şeyler yaz.” dedim. Tabi eve gidemiyor. Bir mektup yazmış.

Aylardan sonra fakültedeki odamda benim kapı yine çaldı. O sakallı çocuk geldi. Yanında da başörtülü, uzun mantolu, fidan gibi boylu poslu bir kız var. “Herhalde bizim delikanlı evlenecek, nişanlısı galiba” dedim, aklımdan böyle geçirdim.

“Girebilir miyiz hocam.” dedi.

“Gel bakalım, otur. Senin durumunu merak da ediyorum.” dedim.

“Hocam.” dedi, “Bu kim biliyor musunuz?” dedi.

“Nereden bileyim?” dedim.

Ama biraz dilimi tuttum, dil tutmak da iyi oluyor. İnsanın içinden her geçeni söylemesi iyi olmuyor, sabretmek iyi oluyor. “Nişanlın mı?” falan demedim, baltayı taşa vuracaktınız.

“Kız kardeşim” dedi.

Maşaallah bak, örtülüymüş. Mantolu, başörtülü, eldivenli. Güzelce tam tesettürlü.

“Hocam.” dedi, “Benim mektubumun eseri. Ben sizin emrettiğiniz mektubu yazdım. Benim mektup evde bomba gibi patlamış. Herkes bir tarafa dağılmış, ağlaşmışlar. Babam ağlamış, anam ağlamış, kız kardeşlerim ağlamış, feryad u figân ağlaşmışlar. Hatalarını anlamışlar. Çağırdılar, gittim, ellerini öptüm. Kız kardeşim kapandı. Evde güzel bir hava oldu.”

Çok sevindim. Birkaç ay sonra yine geldi:

“Hocam müjde!”

“Hayrola, bu sefer ne oluyor?” dedim.

“Babam dâhil bütün aile hacca gidiyoruz.” dedi.

İslâm’a karşı olan bir babanın değişmesine bak.

Neden?

Dinimizin bereketinden. Çünkü bizim dinimizde anneye babaya hürmet var, o hür-

meti biz işlettik. Biz bize gelen öğrencimize bunu tavsiye ettik; o da İslâm'ın emrini uyguladı, bomba gibi patlamış. Evlerinde küfürün, inkârın duvarları, şeytanın kalesi yıkılmış. İmanın kalesi kurulmuş.

Onun için anne babaya hürmet önemlidir, bir.

Muhterem kardeşlerim!

Bunda ruhsat yok, kâfir de olsa anne babaya kötü davranmak yok. Yalnız İslâm'a saldırırsa, savaşırca, sen de İslâm'ı korumak için çarpışırsan o zaman başka. Ama sulh içinde yaşarken, o kâfir de olsa, mü'min de olsa sen ona evlatlığını yapacaksın.

İkincisi:

el-Vefâu bi'l-ahdi li-müslimin kâne ev kâfiren. “Müslümana olsun, kâfire olsun, sözünde durmak, ahbine vefalı olmak.”

Müslüman böyledir. Bugünkü gazetelerde vardı yine, bugün burada misafir olduğum için biraz okuma imkânı buldum, her zaman bu imkânı bulamıyorum.

Kırk üç yıldır Amerika'ya hiç gık dememişiz, vefalı olmuşuz! Her dediğine “evet”

demişiz, hiç itiraz etmemişiz. Halbuki politika-
kada devamlı dostluk, devamlı dūřmanlık
olmazmış. Onların politikası “makyevalizm,
fırsatılılık faydacılık.”

Ama bizde Osmanlılardan gelme gele-
neksel bir anlayış var. Kırk üç yıl... Hani,
“Men oni sevirem, o meni sevmez.” dediği
gibi karşılıksız bir sevgi. Tabi o da doğru de-
đil de neyse...

Ahde vefa. Bir ahit yapmış mısın, söz
vermiş misin; ona vefa göstereceksin.

Bizim arkadaşlar arasında, iki şirket ara-
sında ihtilaf çıkmış, birbirlerinin aleyhinde-
ler. Bir gün onları topladım. Onu dinledim,
onu dinledim.

“İki şirket arasında bu anlaşmayı boza-
lım. İlk toplantıda ahit nasıldı? Üç sene süre-
cek. Çatlasanız da, patlasanız da ahde riayet
edeceksiniz. Getirin, anlaşmanın maddelerini
göreyim. ‘Üç sene’ demişseniz üç sene bu
anlaşma devam edecek.”

Ahde vefa. Müslümanın esaslı vasıfların-
dan birisi de budur. Sözüne sâdıktır, sözü
senettir. Bir kere ağzından çıkmışsa öyledir.

Sözünde durur. Sözünde durmak için olanca gayretini gösterir.

Ahde vefa. Bu da çok önemli! Ve Allah *celle celâlühû*;

إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

*Inne'l-ahde kâne mes'ûlâ.*¹ diye buyuruyor Kur'ân-ı Kerîm'de. Ahdini bozanlara sor-gu sual edilecek.

Niye ahdini bozdun? Ya ahit yapmasay-dın, ya ahdi bozmasaydın. Yaptın, ahbine sâdık olacaksın. Kira ahdi, bilmem ticari akitler, vesaire vesaire. Her neyse. Akdine, ahbine sadakat, vefa olacak.

Bu hususta da tabi müslümanların ahde vefasının sonsuz güzel misalleri var.

Peygamber Efendimiz birisiyle; “Falanca yerde, filanca vakitte buluşalım.” diye sözleşmiş, ahitleşmiş. Peygamber Efendimiz üç gün orada durmuş. Üçüncü gün gelmiş.

“Niye gelmedin? Beni üç gün beklettin.” demiş. Ama üç gün beklemiş, Peygamber Efendimiz. Ahde vefa, sözüne sadakat. Mu-

---

¹ İsra 17/34.

hammed el-Emîn, güvenilen Muhammed.

Sen o sıfatı alabiliyor musun, komşular sana diyebiliyor mu? Birbirimize böyle diemiyoruz.

Benden birisi borç istedi:

“Hocam, bana borç ver.” dedi.

Ne kadar?

“Şu kadar.”

Büyük yekun.

“Benim bu borcun altından kalkacak takatim yok, benim durumum fena.” dedim, veremedim.

Karşı taraf borcu geriye ödeyemezse...

“Ben sana şu anda sağdan soldan tedarik ederim ama bu kadar büyük miktarı sen ödemezsen ben bu tarafa karşı mahcup olurum, kusura bakma.” dedim. “Ama bu şahıs mutlaka parasını öder.” desem o zaman bulurum.

“Ey cemaat-i müslimîn, şu adamın şu kadar borca ihtiyacı varmış, verecek, bana söz verdi.” derim.

Düşündüğüm şu, güvenilirliğimiz kalmamış. Acaba sözünde durur mu durmaz mı, acaba borcunu öder mi ödemez mi?

Ödemiyor; “Mahkemeye müracaat et!” diyor.

Seninle konuşmadık mı be adam! Hani şöyle şöyle konuşmadık mı?

“Olsun, vermiyorum!” diyor.

Hadi bakalım mahkemeye. Biliyor ki mahkeme şu kadar sallanacak, şu kadar takside bağlanacak, enflasyondan paranın değeri şu kadar düşecek. Bu Müslümanlık değil.

Ahde vefa. Müslümanın bir şiarı da bu!

Karşıdaki kâfir olsa da ahdine vefa edeceksin. Mü'min de olsa, kâfir de olsa; “Müslüman doğru sözlüdür.” diye bilecek.

e. **Baron De Busbec (1522 - Ö. 1591-92) Osmanlı Hatırası**

Baron de Busbek isimli bir Belçikalı seyyah, Kanuni devrinde kalkmış Osmanlı diyarına gelmiş. *Kanuni devrinde Bir sefirin hatıraları*. Rahmetli Osman Yüksel Serdengeçti'nin neşrettiği bir kitapta okudum.

Baron de Busbek, Hollanda'ya laleyi gö-

türen adam. Burada bulmuş da, buradan Hollanda'ya laleyi götürmüş. Deniz savaşlarında yendiğimiz hıristiyan gemisinin bayrağını esir almışız, rica etmiş, onu almış, geriye götürmüş. Neler yaptığını yazıyor. Laleyi götürmüş.

Avrupa'dan kafilesi Yedikule'ye geldiği zaman kış günüymüş, bakmış ki her taraf çiçek, her taraf sümbüller, güzel kokulu şeyler.

“Yahu bu Osmanlıların akıl sır ermez muazzam bir çiçek sevgisi var. Bunlar yemeklerine, sofralarına çiçek koyarlar, evlerine çiçek koyarlar, bahçelerine, her tarafa çiçek koyarlar.”

Demek ki o zaman onlarda yokmuş. Bizde zarafet var, sevgi var. Öyleymiş demek ki. Çiçeği sevmemiz güzel vesaire de, bir sözü daha önemli.

Baron de Busbek diyor ki;

“Müslümanlar ile bir sözleşme yaptığın zaman o müslümana itimat edebilirsin.”

Bunu Avrupa'dan Türkiye'ye gelecek kimselere yazıyor:

“Ey benim Avrupalı kardeşim, sen Osmanlı diyarına gittiğin zaman bir müslüman sana bir şey söz verirse yapar, itimat edebilirsin. Para da ver, alışveriş de yap; sözleri senettir, aldatma bilmezler. Ama sakın aldanıp da ‘Dindaşımdır.’ diye gayrimüslimlerle muameleye kalkma. Akit de yapsan, ahit de yapsan ahitleri bozarlar, seni aldatırlar. Mümkünse bir müslümanın yerinde, evinde misafir ol. Çünkü çok temizdir. Temiz çarşaf çıkarır, güzeldir. Sakın bir hıristiyana misafir olma, çok pistirler.” diyor.

Bak, Osmanlı nasıl tanınmış. Güzel ahlâk, İslâm ahlâkı.

Ana babaya iyilik birincisi, ahde vefa ikincisi.

Üçüncüsü neymiş?

Edâü'l-emâneti ilâ müslimin kâne ev kâfiren. “Emaneti götürüp sahibine iade etmek, vermek.”

Birisi sana bir şeyi emanet etmiş, vermiş, sen de onu iyi koruyacaksın, ondan sonra da sahibine vereceksin. Sahibi ister müslüman olsun, isterse kâfir olsun. Sana ema-

net etmiş;

“Bu emanet, al. Ben bir yere gidiyorum, gelince alacağım, sende dursun.” demiş.

Şimdi öyle insanlar oluyor ki hacca giderken yanına emanet bırakıyor, döndüğü zaman vermiyor. “Yok, bırakmadın.” diyor, “Vermiyorum.” diyor. Parayı görünce inkâr ediyor; “Yazılı anlaşma yok.” diye emaneti vermiyor.

Bizim kurnaz bir komşumuz vardı. Ev sahibiyle ihtilafı olmuş. Birkaç kirayı vermemiş mi nasıl oldu, detayını unuttum da, yalnız hatırımda kalan tarafı şu; ev sahibi, bizim bu kurnaz arkadaştan kontratı istemiş. Bu bizim ihvânımız değil de, komşuluktan bir kimse. Kurnaz, çok zeki bir insan. O da o kontrat isteyince;

“Kontratım yok, kaybettim.” demiş. Ev sahibi bu sefer; “Bununu kirası şu kadardı, vermedi.” diye mahkemeye vermiş.

Ev üç liraya kiralanmışsa “Şu kadara kiralandı.” diye çok büyük bir rakam söylemiş, muhakeme olmaya gitmişler, mahkemeye gitmişler. Hâkimin huzuruna çıkmışlar.

Affedersiniz, hatırladım. Kira kontratı iki nüsha oluyor; bir ev sahibinde oluyor, bir kiracıda oluyor. Ev sahibi iddia ediyor ki; “Şu kadar kiraladı.”

“Kiracı kaybetti.” diye, elindeki kira mukavelesine bir oyun yapmış, kontratı değiştirmiş, kirayı çok yazmış.

“İşte şu kadar kira vermesi lazımdı, ihtilafa düştük.” deyince, “İşte kontrat.” demiş, hâkime vermiş.

Hâkim de bizim kurnaz komşuya soruyor; “Bak sen böyle yapmamışsın, kira böyle.”

O da çok kurnaz, “anasının gözü” diyorlar ya, ne demekse, o da meğer kaybetmemiş de başka sebepten öyle demiş.

“Efendim, kira orada ne kadar diyor?”

“Şu kadar” diyor.

“Bu doğru değil efendim.” demiş.

Ev sahibi “doğru” demiş.

Biraz daha uğraştırdıktan sonra yanındaki kontratı hâkime göstermiş; “Yalan söylüyor.” demiş. Meğerse kaybetmemiş. “Bakın bendeki nüshası böyle.” demiş.

Hadisenin konuyla ilgisi ne?

“Ev sahibi karşısındaki mukaveleyi kaybetti.” diye oyun etmeye kalkıyor. “Kontratı kaybetmiş.” diye oyun oymaya kalkıyor.

Halbuki nasıl olması lazım?

Dürüst olması lazım. Onun misali diye söylüyorum. Karşıdaki ister kâfir olsun, ister müslüman olsun, emaneti verecek. Karşıdaki ister müslüman olsun, ister kâfir olsun, sözleşmesini bozmayacak, ahdine sadakat gösterecek. Annesi babası ister müslüman olsun, ister kâfir olsun, evlatlık vazifesini güzel yapacak.

f. Arkadaşlıkta Üç Şey Sevgiyi Artırır

Bir hadîs-i şerîfi daha okuyalım, dersi bitirelim.

ثَلَاثٌ يُصَفِّينَ لَكَ وَدَّ أَخِيكَ: تُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِذَا لَقَيْتَهُ،
وَتُوسِّعُ لَهُ فِي الْمَجَالِسِ، وَتَدْعُوهُ بِأَحَبِّ أَسْمَائِهِ
إِلَيْهِ

Selasün yüsaffîne leke vüdde ehîke tüssellimü aleyhi izâ lekîtehû ve tüvessiu lehû fî'l-mecâlisi ve ted'ûhü bi ehabbi esmâihî

ileyh. “Üç şeyi yapınca arkadaşının sana olan sevgisi berraklaşır, çoğalır; seni daha çok sever. Karşılaştığın zaman selam verirsin, mecliste yer gösterirsin, onu en çok sevdiği isimle çağırırsın.”

Bu da üçüncü hadîs-i şerîfimiz oldu. Osman b. Talhâ el-Cühenî’den rivayet edilmiş. Tayâlisî, Hâkim, İbn Asâkir, İbn Mendel rivayet etmişler.

Peygamber Efendimiz diyor ki;

“Üç şeyi yapınca arkadaşının sana olan sevgisi berraklaşır, çoğalır, seni daha çok sever...”

Arkadaşa nasıl tavır konulacak, onu anlatıyor. Kısaca söyleyiverelim.

Birincisi:

Tüsellimü aleyhi izâ lekîtehû. “Karşılaştığın zaman selam verirsin.”

Selam muhabbeti celbeder. Selam güzel bir şeydir, küçümsememek lazım, sevabı da çoktur.

İkincisi:

Ve tuvessiu lehû fî'l-mecâlisi. “Mecliste

yer gösterirsin.”

“Gel kardeşim, şuraya oturuver.” dersin, yanında yer açarsın, oturtursun. Meclislerde yer gösterirsin. “Bak, sıkışık yerde bana yer gösterdi.” der, muhabbeti artar.

Selamdan muhabbet olur. Bu yakınlıktan muhabbet olur.

Üçüncüsü de;

Ve ted'ûhü bi-ehabbi esmâihî ileyh.

“Onun en çok sevdiği ismiyle çağırırsın. Hoşuna giden hitapla hitap edersin.”

Bazı insanlar güzel hitap etmeyi biliyorlar, çok güzel hitap ediyorlar. İnsan seviniyor. Bazısı da bunu bilmiyor, kırıcı hitapla hitap ediyor. Karşısındaki insanı üzüyor.

Bazıları bizi böyle sakallı görüyorlar, tavrı sert ve sakallı olduğumuz için, biraz da yüzümüzün şeklinden, şemâilinden, boyumuzdan, posumuzdan bizi beğenmiyorlar. Tamam, olabilir, ne yapalım, Allah yaratmış. Beğenmiyor bizi; “Hafız!” diye hitap ediyor.

“Hafız” diyor ama küfreder gibi “Hafız” diyor. “Hafız” diyor ama hürmet ettiğinden değil, hizmetçi çağırır gibi, “Hafız, gel!”

diyor, ilk önce onu yakıştıyor.

“Peki,” diyor, yanına gidiyorsun.

“Nerelisin sen?”

“Çanakkaleliyim.”

“Ne iş yaparsın? Müezzin misin, imam mısın, kayyım mısın, süpürgeci misin?”

Sormuyor da, bu edada.

“Emekliyim.”

“Nereden emeklisin?”

“Üniversiteden emekliyim.”

Yine söylemiyorum.

“Müstahdem miydin orada, ne idin?”

Tabi insan üniversitede her şey olabilir.

“Profesördüm.” deyince, bayılacaktı adam.

Ne oluyorsun?

“Profesördüm, emekli oldum.” deyince;

“Hocam özür dilerim, kusura bakma.” diyor.

Ne özür dileyeceksin, ahlâkını düzelt, insanları hor hakir görme. İnsan köylü olabi-

lır, müstahdem olabilir, şöyle olabilir, böyle olabilir. Hürmet et, sevgi göster, saygı göster. Allah için sev. Yaratılanı hoş gör, yaratandan ötürü. Huyu böyle.

Ama bir insan güzel giyimliyse, kravatı varsa, pantolonunda ütüsü tamamsa yeterli. Demek ütüsünün tamamı meziyet ki camiye gitmiyor, namaz bile kılmıyor da ütüsü sağlam kalıyor. Biz müslümanların biraz ütüsü bozuk olur. Ütüsü, tıraşı iyiye, sinekkaydıysa, giyimi güzelse, ye kürküm ye, o zaman çok hürmet ediyorlar, itibar ediyorlar.

İstanbul'da bir yerlerde birkaç defa belediye gittim. Belediye memurlarının tavırından kurtların arasında kuzu gibi bir kenarda oturdum. Bu zamanın memurları alınmasınlar. Bir insan sakallı mı yandı, çarşafı mı bitti, müslüman mı eyvah! Neredeyse bize Merih'ten gelmiş gibi bakıyorlar, o kadar garipsiyorlar.

Yahu, bu memleketi sakallılar kurtardı. Savaşı onlar yaptı. Onlar şehit oldu, onlar gazi oldu, "Allah Allah" diye çarpıştılar. Hâlâ da öyle. Savaş olduğu zaman, müzik yayınları kalkıyor, Kur'ân-ı Kerîm yayınları başlıyor.

Savaş bitti mi hadi yine, dansözler, şarkılar, türküler.

Öyle şey olur mu?

İşe yaradık mı, öleceğimiz zaman bizi çağırıyorlar; yaşayacağımız zaman hayatı başımıza zindan etmeye çalışıyorlar.

“Başını örtme! Başını aç! Vay gerici!”

Ne oluyorsun?

Allah ıslah etsin. Bizlere de İslâm için güzel çalışmalar yapmak nasip eylesin de haksızlıkları anlatalım, İslâm’ın güzelliklerini öğretelim.

Görüyorsunuz ne kadar güzel bir din, el-hamdülillah; neresinden baksan, hangi hadisi okusan, İslâm’ın prensiplerinin ne kadar güzel olduğunu görüyoruz.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

28 Şevvâl 1415 / 30.03.1995

Özelif Camii/ Ankara

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

**SERVER
Kürsü**